

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МУЗИЧНИХ ЗАНЯТЬ У ВИЩІЙ ШКОЛІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ: КОУЧ-ТЕХНОЛОГІЧНІ ПРИЙОМИ

канд. мист-ва Обух Л. В.

Україна, Івано-Франківськ,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Abstract. The article reveals the concept of coaching in the field of higher musical education as a new creative method, determines the principles, presents its main musical and pedagogical characteristics. According to the results of the study, mainly coaching is conducted in the form of a dialogue between a teacher and a student. For the latter, it's just that he wants to work on his goals. The main task of the teacher-coach is to correctly build the problem, to push the student on ways to solve it, to organize monitoring and final control, and, in the process of all this, create a motivation. Coaching as a technology becomes possible when both of them accept and realize independent decisions. The main task of coaching technologies is to overcome the situation barriers that arise during the learning process.

Keywords: coaching, executive coaching, coach technology, musical and pedagogical coaching, high school.

Вступ. Нині, в умовах надшвидкої глобалізації обсяг інформації у світі подвоюється щорічно. Люди живуть в інформаційному просторі з безперестанку змінюваними реаліями і критеріями. Нам доводиться думати більше, робити більше, вчитися більше. Саме тому коучинг дає можливість утримувати свої орієнтири в цій безперервній стресовій ситуації, продовжувати досягати поставлених цілей, приймати ефективні рішення.

Коучинг (від англ. coaching – навчати, надихати, тренувати для спеціальних цілей, готувати до вирішення певних завдань) – це система принципів та прийомів, що сприяють розвитку потенціалу особистості, а також забезпечують максимальне розкриття і ефективну реалізацію цього потенціалу. Основне завдання коучингу – сприяння прийняттю і реалізації людиною усвідомлених і відповідальних рішень з проблемних питань [6].

Методологічні засади розвитку коучингу в Україні розкривають дослідження В. Брич та М. Нагари [2]. Широке застосування в українській шкільній педагогіці коучинг, як один із різновидів нестандартних форм навчання, отримав нещодавно та став предметом зацікавлення науково-методичних розвідок М. Беґей [1], І. Гондюл [3], Н. Гордуз [4], А. Ківшик [5], Н. Максименко, Л. Сторожук [1] як технологія, що переміщає людину із зони проблеми в зону її ефективного рішення; як система, яка дозволяє побачити, відчути нові підходи та можливості, розкрити потенціал учня, знайти нестандартне рішення проблеми; як особлива взаємодія учня і вчителя-коуча, де останній не виступає в ролі консультанта, не дає порад і рекомендацій щодо вирішення завдання, а сприяє розкриттю потенціалу учня.

У ХХІ ст. коучинг-технологія допомагає людям вирости над собою, освоїти нові навички і досягти великих успіхів. Коучинг розвивається за кількома напрямками: особистий коучинг, професійний коучинг, бізнес-коучинг, корпоративний коучинг та ін. При цьому, незважаючи на певну схожість з іншими видами навчання, коучинг займає своє відособлене місце в даній системі та відноситься до нестандартних, креативних методик навчання.

Педагогічний коучинг є новим поняттям не тільки у музичній освіті, а й у музичній культурі також, тому метою нашого дослідження стало визначити його місце та роль в професійній діяльності викладача музичних дисциплін.

Результати дослідження. Відомо, що діяльність професійних освітніх закладів спрямована на підготовку конкурентоспроможних на ринку праці кваліфікованих робітників. Цілі й завдання такої підготовки орієнтовані на створення умов для педагогічної творчості й розвитку професійної компетентності музично-педагогічних працівників, що включають формування нових підходів до володіння педагогічними та управлінськими (арт-менеджмент) технологіями, здатність до інтеграції управлінського з педагогічним досвідом, формування креативних якостей особистості викладача.

Коучинг – це, насамперед, інструмент для підвищення особистої ефективності як викладача, так і студента. Цей термін об'єднує два різних напрямки, які мають багато спільного, але тим не менше відрізняються один від одного. Перший – коучинг як стиль управління в групі. Він передбачає особливі взаємини між викладачами і студентами. Роль коуча тут виконує сам викладач. Мета такого коучингу – підвищити ефективність навчання студентів.

Інший напрямок – executive coaching (управлінський коучинг), особливо популярний метод індивідуальної роботи з викладачами. Вважається, що коуч допомагає зрозуміти, в чому педагог неефективний і разом з ним знаходить можливості розвитку [4].

Таким чином, основною метою креативного методу – музично-педагогічного коучингу – є допомога студенту чи викладачу в тому, щоб самостійно знайти рішення до поставленої проблеми. Відмінною особливістю коучингу є те, що коучер допомагає слухачу знайти власне рішення, а не вирішує проблему за нього.

Як стверджує І. Гондюл, сьогодні багато професій вимирають, а на зміну їм приходять принципово нові (викладач-наставник, викладач-коуч тощо). Дослідники стверджують, що ті професії, в яких буде зайнято 40 % економічно активного населення планети через п'ять років, сьогодні ще навіть не винайдені, тобто вони ще не існують. Тому з'явився такий величезний попит на коучинг-тренінги й семінари, який допомагає людині швидко «переналаштувати» і діяти ефективно в новій ситуації [3].

Для розвитку професійної компетентності педагогічних працівників використовуються різні інструменти коучингу. А. Ківшик виділяє деякі з них, які нею пропонуються щодо використання педагогічними працівниками у навчально-виховному процесі: організаційний момент, емоційне налаштування, інтелектуальна розминка, проблемна ситуація, проблема попереднього заняття, асоціативний ряд, постановка цілей, мотивація навчальної діяльності. Серед технологічних прийомів коучингу на музичних заняттях доцільними будуть тематичні навчальні проекти. Навчальні проекти – це базова форма практичного навчання. Призначення цього проекту полягає у створенні простору самостійних дій учнів, що забезпечують розуміння та індивідуальне засвоєння понять і виконавських технік, теоретичних і практичних методичних знань з музики. Цілі і завдання тематичного проекту визначаються на певний період після всебічного аналізу професійної ситуації. Основний інструмент коучинга, який можна використати на уроках – це відкриті питання, які творять дива, стимулюють активність, розвивають, допомагають розібратися в собі, розкривають творчий потенціал, підвищення мотивації і ефективність кожної особистості [5].

Завдяки педагогічному коучингу можна: підвищити ефективність педагогічної діяльності; психологічно обґрунтовано супроводжувати учнів по життєвому та освітньому шляху; ставити перед собою і учнями реальні цілі; визначити життєві цілі на короткочасну і довготривалу перспективу; розвивати навички керування особистим часом; покращити стосунки між викладачем та учнем, в сім'ї, з іншими людьми; подолати стрес; підвищити впевненість у собі; ефективно і мобільно долати несприятливі життєві обставини [3].

Коучинг побудований на відкриттях, які в основному зроблені в інших областях. Його умовно можна вважати інтегрованим збором ефективних принципів, технологій, прийомів і методів навчання щодо вирішення певних завдань. Коучинг спрямований не на розбір проблем і труднощів, а на пошук рішень і поліпшення результатів професійної діяльності.

Головними результатами коучингу (переосмислюючи узагальнення Н. Гордуз) можуть стати наступні етапи:

- побудова такої життєдіяльності, яка дозволяє ставити і здійснювати важливі особисті цілі, знайти внутрішню гармонію. Викладач-коуч пропонує стратегії для управління часом, життєвою гармонією і якістю життя;
- набуття сили і посилення життєвої мотивації. Викладач-коуч допоможе студентам зосередитися на тому, що найбільш важливо для них і діяти відповідно до цих цінностей. Цей процес зазвичай супроводжує наснага, мотивація і задоволення результатами праці;
- досягнення і збільшення добробуту за рахунок особистої праці. Якщо студенти чітко визначають для себе, які блага захочуть отримати, їхнє життя організується таким чином, щоб ці блага їм забезпечити. В результаті всі стануть і більш щасливими, і більш успішними завдяки високопродуктивній праці;
- подолання труднощів і бар'єрів. Часто викладачам і студентам трапляється величезна кількість різноманітних внутрішніх і зовнішніх перешкод. Завдяки якісно

проведеному коучингу внутрішні комплекси можуть зникнути, а зовнішні проблеми – бути подолані. Це найбільш ефективний шлях;

– прояснення своїх цілей і зосередження на пріоритетах. Якщо студенти і викладачі чітко знають чого хочуть від навчально-виховного процесу, сам процес отримання цього стає набагато простішим. Добре визначені цілі й установки на майбутнє дозволяють усім зосередитися на тому, що дійсно важливо саме зараз [4].

У процедурі коучингу гармонійно поєднуються два принципи: принцип усвідомленості і принцип відповідальності. У випадку, коли людина діє у відповідності з принципами коучингу, вона вільна. Свобода з'являється саме тоді, коли людина повністю усвідомлює свої бажання та прагнення; з'ясувала, де, в якому місці вона знаходиться на шляху до здійснення обраної нею мети; шляхи, за допомогою яких вона може цю мету досягти, вибравши з усього різноманіття намічених шляхів особистісно єдиний і ставши діяти відповідно до виробленого плану для досягнення конкретного результату.

Згідно з поняттями менеджменту, основний принцип коучингу полягає в тому, що кожна людина чи команда здатні знайти оптимальні для себе шляхи досягнення цілей і вибрати оптимальний темп руху [4].

Цей принцип можна застосувати і для організації навчально-виховного процесу у вищій школі. Маю сміливість припустити, що вихідні положення коучингу на музичних заняттях в університеті мали б базуватися за такими принципами: всі люди мають здатність до розвитку; студенти здатні змінюватися тільки в тих випадках, коли цього хочуть і готові до цього; їхні переконання, що відносяться до власного потенціалу, прямо пов'язані з нашою успішністю; те, як вони визначатимуть успіх, матиме прямий вплив на їхні досягнення; студенти часто обмежують власний потенціал рамками певних переконань (наприклад, вважаючи, що певні речі неможливі із-за зовнішніх або ситуаційних бар'єрів). Подолання цих бар'єрів – основне завдання коуч-технологій; студенти вчаться тільки тоді, коли по-справжньому залучені в процес; студенти можуть вчитися за допомогою всього, що вони роблять, проте навчання відбувається тільки тоді, коли вони мислять і будують плани на майбутнє; для того, щоб допомагати іншим, викладачі повинні безперервно прогресувати самі.

Викладач-коуч працює в напрямку збільшення усвідомлення, здібностей і свободи вибору студента. В основному коучинг проводиться у вигляді діалогу між викладачем і студентом. Для останнього просто потрібно, щоб він хотів працювати над своїми цілями. Тут завдання викладача-коуча полягає в тому, як грамотно побудувати проблему, наштовхнути на шляхи її вирішення, організувати моніторинг і підсумковий контроль і як в процесі цього всього створити мотивацію.

Проте, А. Ківшик пропонує для більшого розуміння цілей і завдань педагогічного коучингу виокремити його своєрідність від споріднених напрямів діяльності, таких як: наставництво і консультування. Наставництво, як і консультування, не є коучингом, бо це – навчання особистим прикладом, практична передача професійних або інших навичок та знань від старшого до молодшого, від більш досвідченого до менш. Наставник спрямовує діяльність учня у певній сфері, реалізуючи принцип: «Роби як Я». Всупереч різним визначенням наставництва та різноманітним найменуванням, що йому дають, всі експерти та спеціалісти починають погоджуватися, що сутність цього поняття виходить з концепції учнівства, коли той, хто старше, більш досвідчена людина передає свої знання про те, як було виконано завдання і як діяти в сучасному світі [5].

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження стає зрозумілим, що в процесі коучингу дослідження перешкод, цілей, ресурсів та інших складових ставлення людини до ситуації є одним з інструментів «знаходження своєї гри», тобто свого, унікального способу вирішення конкретної проблеми студентом чи викладачем.

Коучинг можливий, якщо обидва приймають та реалізують самостійні рішення. Звідси можна виділити наступні характеристики коучингу як музично-педагогічної технології: коучинг – систематичний, де використовується суворі послідовність етапів, система підходів і педагогічних технік; всі правила можна пояснити і зрозуміти; коучинг – цілеспрямований (викладач-коуч пропонує досліджувати щось або робити щось); коучинг – безсторонній (під час коучинг-уроку студенту надається безпечний простір, у якому він може вільно висловити свої думки. Студенту не даються відповіді, до яких він повинен прийти, тому їх потрібно усвідомити самостійно.).

ЛІТЕРАТУРА

1. Бегей М. Нестандартні уроки в початковій школі: Методичний посібник / М. Бегей, Н. Максименко, Л. Сторожук. – Івано-Франківськ: «Плай», 1998. – 82 с.
2. Брич В. Методологічні засади розвитку коучингу в Україні / В. Брич, М. Нагара // Україна: аспекти праці. – 2009. – № 6. – С. 18-23.
3. Гондюл Ірина Леонідівна. Упровадження коучинга як засобу вдосконалення шкільної корпоративної культури / Ірина Леонідівна Гондюл // Форум «Урок». Методика та технологія. – Освіта.ua. – Вівторок, 19 квітня [Інформаційний ресурс]. – Режим доступу : osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/22468/
4. Гордуз Н. Нестандартні форми навчання молодших школярів на уроках рідної мови / Наталія Гордуз // Початкова школа. – 2003. – № 4. – С. 1–4.
5. Ківшик А. І. Використання коуч-технологій під час викладання біології / А. І. Ківшик // Методичний портал [Інформаційний ресурс]. – Режим доступу : metodportal.com/node/37618
6. [Б. а.]. Коучинг – технологія ефективного вирішення проблем [Інформаційний ресурс]. – Режим доступу : studme.com.ua/.../kouching_tehnologiya_effektivnogo_resheniya_problem.htm